

МИНИСТЕРСТВО ВЫСШЕГО И СРЕДНЕГО СПЕЦИАЛЬНОГО
ОБРАЗОВАНИЯ УССР

УЖГОРОДСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ

СОВЕТ МОЛОДЫХ УЧЕНЫХ

(Тезисы докладов IV конференции
молодых ученых 1-3 июля 1989 г.,
посвященно 70-летию ЛКСМУ)

Ужгород - 1989

ВИРАЖЕННЯ АПРОКСИМАТИВНОГО ЗНАЧЕННЯ КІЛЬКОСТІ В
УКРАЇНСЬКИХ СХІДНОПОЛІСЬКИХ ГОВІРКАХ

Челезняк М.Г.

Інститут мовознавства ім.О.О.Потебні АН УРСР, м.Київ

Апроксимативному значенню кількості дослідники цілком правильно відводять проміжне місце на антонімічній осі "означена кількість" - "неозначена кількість". Найвні розріджені відомості дають змогу виділити східнополіський говір за ознакою вираження апроксимативної кількості з українського діалектного масиву. У досліджуваних говірках мовне вираження названого значення забезпечується:

1. Кількісні числівники за умов їх сполучення з препозитивними іменниками у множині - 'відер двоїе, 'метроў дес'ат'.
2. Синтаксема з +Nacc., де під N розуміємо сполуку числівника та акузатива імені, що становлять граматичну єдність - з п'ят' годин, з дес'ат' 'яблук.
3. Можливе подвійне використання двох попередніх засобів передачі апроксимативної кількості - 'широкіў з п'ят', 'метраў з двадцет'. Це привело до перетворення прийменника з у модифікуючу частку.
4. Апроксимативна кількість може передаватися вживанням поряд сусідніх чи близько сусідніх числівників - два-три кілометри, п'ят'-шест' варейок. Такі конструкції становлять своєрідний підтип конструкцій першого та другого типу /з синтаксемою з+Nacc. при прямому і зворотному порядку слів/, бо в останніх розуміється ще й наступний за першим компонент. Зазначені конструкції можуть містити у своєму складі частку чи - 'рокіў дес'ат' чи двадцет'.
5. Квантитативні синтаксеми набувають апроксимативного відтінку, якщо в структурі синтагми, до якої вони входять, містяться вставні та модальні слова. Для українських східнополіських говірок найхарактернішими є: може, мабуть, напевно, должно, десь, мо, пашти.
6. Детермінація квантитативного словосполучення частками-прислівниками типу майже, мало не, трохи не, ледве не приводить до появи значення апроксимативної кількості.
7. Актуалізаторами апроксимативного значення у квантитативних синтаксемах можуть виступати прислівники й прийменники. В силу омонімічності деяких з них виникає плутанина у визначенні частиномовної приналежності такого модифікатора. Серед прийменників пріоритет у цьому має у східнополіських говірках коло- 'кала 'году минуло, 'коло дїс'атки було. Висока частотність також у прийменників близько, за, до, під.